INFORMACJA O SYTUACJI BANKÓW W I KWARTALE 2013 R.

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2013

Opracowanie:

Andrzej Kotowicz

przy współpracy
Departamentu Bankowości Komercyjnej i Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

SPIS TREŚCI

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI 4

1. POZYCJA KAPITAŁOWA 9

2. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA 11

3. WYNIKI FINANSOWE 12

4. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU 16

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 22

6. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU 25

7. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO 27

SPIS TABEL 30

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI

Sytuacja sektora bankowego w I kwartale 2013 r. pozostawała stabilna.

Wzmocnienie bazy kapitałowej oraz poprawa głównych miar adekwatności kapitałowej

Baza kapitałowa uległa dalszemu wzmocnieniu (fundusze własne wzrosły z 129,0 mld zł na koniec 2012 r. do 135,9 mld zł na koniec marca 2013 r., współczynnik wypłacalności wzrósł z 14,7% do 15,4%, a Tier 1 z 13,1% do 14,0%). Mocną pozycję kapitałową potwierdza niewielki udział banków posiadających współczynnik wypłacalności na poziomie poniżej 12% lub Tier 1 niższym od 9% (odpowiednio 9,6% i 2,7% aktywów sektora bankowego).

Ze względu na podwyższone ryzyko w otoczeniu zewnętrznym, niepewność co do przyszłego rozwoju koniunktury jak też już zakumulowane ryzyko w bilansach banków, konieczne jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie.

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

Sytuacja w zakresie płynności była dobra. Podstawowe miary płynności pozostają stabilne i utrzymują się na zadowalających poziomach (dodatnia luka płynności zwiększyła się z 157,1 mld zł na koniec 2012 r. do 160,6 mld zł na koniec marca 2013 r., a współczynnik płynności krótkoterminowej wzrósł z 1,45 do 1,56). Jednocześnie odnotowano dalszą poprawę relacji kredytów dla sektora niefinansowego do depozytów tego sektora (zmniejszenie z 106,5% do 105,8%).

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej, zalecane jest kontynuowanie działań zmierzających do wzrostu stabilności źródeł finansowania.

Pogorszenie wyników finansowych

Trudne uwarunkowania zewnętrzne oraz szybko malejące stopy procentowe, przełożyły się na pogorszenie wyników finansowych większości banków (wynik finansowy netto sektora bankowego w I kwartale 2013 r. wyniósł 4 088 mln zł i był o 127 mln zł, tj. o 3,0% niższy niż w I kwartale 2012 r.; spadek wyników wystąpił w 518 podmiotach, które skupiały 63,8% aktywów sektora; 11 podmiotów wykazało stratę w łącznej wysokości 24 mln zł).

Główną przyczyną pogorszenia wyników był spadek wyniku działalności bankowej (-1 202 mln zł; -8,1%), który był konsekwencją obniżenia wyniku odsetkowego (-882 mln zł; -9,7%), wyniku z tytułu opłat i prowizji (-60 mln zł; -1,7%), jak też wyniku z pozostałej działalności bankowej (-261 mln zł; -11,6%). Spadek wyniku odsetkowego wynikał ze zmniejszenia przychodów odsetkowych na skutek redukcji oprocentowania kredytów (wynikającego z redukcji stóp procentowych NBP), przy braku wzrostu akcji kredytowej, który zrównoważyłby „negatywny" efekt spadku stóp procentowych.

Negatywnym zjawiskom obserwowanym po stronie przychodów banki starały się przeciwdziałać dokonując ograniczenia kosztów działania (-289 mln zł; -4,1%). Pozytywny wpływ na wyniki sektora miało też zwiększenie wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów (301 mln zł; 138,1%), co miało jednak silny związek ze zdarzeniem o charakterze jednorazowym (sprzedaż udziałów w jednostce stowarzyszonej przez jeden z dużych banków). Pozytywny wpływ miało też zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw (-419 mln zł; -19,3%). Wynikało to ze zmniejszenia odpisów na należności od gospodarstw domowych (choć w porównaniu do IV kwartału 2012 r. odnotowano ich dwukrotny wzrost) oraz realizacji dodatniego wyniku

z tytułu IBNR (wobec straty w analogicznym okresie 2012 r.), przy stabilizacji odpisów na należności od przedsiębiorstw.

Konsekwencją osłabienia wyników finansowych było pogorszenie podstawowych miary efektywności działania (C/I wzrósł z 50,7 w I kwartale 2012 r. do 53,1 w I kwartale 2013 r., ROA obniżył się z 1,29 do 1,20, a ROE z 12,1 do 10,9).

W kolejnych okresach należy liczyć się z utrzymaniem negatywnej presji na wyniki finansowe banków, co ma związek z utrzymującym się silnym osłabieniem tempa wzrostu gospodarki, mogącym skutkować m.in. pogorszeniem sytuacji finansowej części kredytobiorców, jak też zmniejszeniem popytu na kredyt i produkty bankowe. Istotnym wyzwaniem dla banków będzie też środowisko niskich stóp procentowych, co z jednej strony może sprzyjać zwiększeniu popytu na kredyt, ale z drugiej będzie negatywnie wpływać na przychody odsetkowe, jak też może ograniczać możliwości wzrostu bazy depozytowej. Dodatkową presję na wyniki banków będzie wywierało wprowadzenie opłaty na fundusz stabilizacyjny oraz fundusz uporządkowanej likwidacji w BFG oraz obniżenie opłat interchange.

Relatywnie niski wzrost skali działania sektora bankowego

Utrzymujące się trudne uwarunkowania zewnętrzne i niepewność co do przyszłego rozwoju koniunktury, połączone z ograniczonymi źródłami finansowania oraz zmniejszoną skłonnością gospodarstw domowych i przedsiębiorstw do zaciągania zobowiązań spowodowały, że wzrost skali działania sektora bankowego był relatywnie niski. Odnotowany w I kwartale 2013 r. wzrost sumy bilansowej (o 21,1 mld zł, tj. o 1,6%; skorygowany 14,2 mld zł, o 1,0%) wynikał z powiększenia portfela instrumentów dłużnych, a w mniejszym stopniu ze zwiększenia akcji kredytowej.

Zatrudnienie uległo zmniejszeniu (o 0,6 tys. osób), a liczba placówek wzrosła (o 65 jednostek). Jednocześnie sfinalizowanie na początku 2013 r. przejęcie Kredyt Banku S.A. przez Bank Zachodni WBK S.A., w połączeniu z dokonanym w końcu 2012 r. przejęciem Polbank EFG S.A. przez Raiffeisen Bank Polska S.A. doprowadziło do wzrostu koncentracji sektora (udział 5-ciu największych banków w aktywach sektora wzrósł z 45,0% do 46,4%, a 10-ciu największych z 64,7% do 67,1%).

Stagnacja akcji kredytowej

W I kwartale 2013 r. akcja kredytowa uległa stagnacji (wartość kredytów ogółem wzrosła o 11,3 mld zł, tj. 1,2%; skorygowana o zmiany kursów walut o 6,0 mld zł, tj. 0,6%), przy czym prawie cały przyrost (po wyeliminowaniu zmian kursów walut), dokonał się w obszarze kredytów dla sektora finansowego, podczas gdy portfel kredytów dla sektora niefinansowego praktycznie nie uległ zmianie, a kredytów dla sektora budżetowego nieznacznie się zmniejszył.

Stagnacja akcji kredytowej dla sektora niefinansowego (wzrost o 6,3 mld zł, tj. 0,8%; skorygowany 1,5 mld zł, tj. 0,2%) była pochodną stagnacji w obszarze kredytów dla gospodarstw domowych (wzrost o 4,3 mld zł, tj. 0,8%; skorygowany 1,3 mld zł, tj. 0,2%), jak i przedsiębiorstw (wzrost o 2,0 mld zł, tj. 0,7%; skorygowany 0,3 mld zł, tj. 0,1%). Niski przyrost kredytów wynikał ze splotu szeregu czynników, przy czym kluczowe znaczenie miało silne osłabienie tempa wzrostu gospodarczego oraz słabe perspektywy wzrostu gospodarki w kolejnych okresach, co prowadziło do ograniczenia popytu na kredyt (wzrost awersji do podejmowania zobowiązań finansowych) oraz jego bardziej selektywnej podaży (wzrost awersji do ryzyka).

Zrealizowany w I kwartale przyrost kredytów mieszkaniowych był najniższy na przestrzeni ostatnich lat (wzrost o 4,6 mld zł, tj. 1,4%; skorygowany 1,8 mld zł, tj. 0,6%). Kontynuowany był przy tym pozytywny trend dominacji kredytów złotowych w strukturze nowo udzielanych kredytów, a zarazem marginalizacji emisji kredytów walutowych. Za zjawisko niekorzystne należy jednak uznać utrzymujący się wysoki udział w sprzedaży kredytów o LTV przekraczającym 80% oraz nadmiernie wydłużone okresy kredytowania, choć

w ostatnich kwartałach obserwowane są pozytywne tendencje polegające na stopniowym zmniejszeniu emisji kredytów o LTV > 80% oraz silnym ograniczeniu emisji kredytów o zapadalności powyżej 35 lat. Przyczyn niskiego tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych należy upatrywać we wskazanym już silnym osłabieniu gospodarki, który powoduje wzrost obaw gospodarstw domowych o ich przyszłą sytuację dochodową i nie sprzyja podejmowaniu długoterminowych zobowiązań. Istotną przyczyną jest korekta cen na rynku nieruchomości powodująca wstrzymanie części popytu (oczekiwanie na lepszą cenę zakupu), jak też zmniejszająca potrzeby kredytowe w ujęciu wartościowym. Dodatkowymi czynnikami są zmiany regulacyjne (w Programie „Rodzina na swoim", rekomendacje KNF) oraz zaostrzenie polityki kredytowej w niektórych bankach. Silną barierą jest też niekorzystna relacja przeciętnych cen mieszkań do przeciętnych wynagrodzeń (choć w ostatnich okresach uległa ona istotnej poprawie). W końcu trzeba mieć na uwadze rosnące nasycenie potrzeb kredytowych na skutek szybkiego rozwoju kredytów w latach ubiegłych, co powoduje stopniowe zmniejszenie popytu.

Zmniejszenia stanu kredytów konsumpcyjnych (-1,6 mld zł, tj. -1,3%; skorygowany -1,7 mld zł, tj. -1,4%) nie można jednoznacznie utożsamiać z ograniczeniem akcji kredytowej, której poziom pozostaje relatywnie stabilny (według danych BIK poziom akcji kredytowej w I kwartale 2013 r. w ujęciu ilościowym był na poziomie z I kwartału 2012 r., a w ujęciu wartościowym był o 8,6% wyższy). Główną przyczyną obniżenia stanu tych kredytów w ostatnich okresach jest proces „czyszczenia bilansu" (w 2013 r. banki planują dokonać sprzedaży lub przeniesienia do ewidencji pozabilansowej kredytów o łącznej wartości 5,1 mld zł). Ponadto wyhamowanie wzrostu kredytów konsumpcyjnych należy łączyć z pogorszeniem nastrojów konsumentów (popyt jest o około 20-30% niższy niż w okresie boomu kredytowego) oraz procesem samoregulacji banków skutkującym bardziej selektywną podażą kredytów. W ograniczonym stopniu negatywny wpływ miał też czynnik regulacyjny, ale dokonana w lutym 2013 r. nowelizacja Rekomendacji T powinna pobudzić aktywność banków w obszarach, w których mogła ona zostać ograniczona wcześniejszymi rozwiązaniami.

W kontekście stagnacji kredytów dla przedsiębiorstw trzeba dodatkowo zauważyć, że niektóre z nich dokonują zmian w strukturze finansowania, polegających na przesunięciu w stronę rynku instrumentów dłużnych.

Niska lub ujemna dynamika kredytów dla sektora niefinansowego występuje w większości krajów UE (na koniec marca 2013 r. roczne tempo wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych w strefie euro wynosiło 0,4%, kredytów konsumpcyjnych -3,5%, mieszkaniowych 1,4%, a kredytów dla przedsiębiorstw -2,4%).

Jakość kredytów pozostawała stabilna, ale w niektórych obszarach odnotowano jej pogorszenie

Pomimo silnego osłabienia tempa wzrostu gospodarki, jakość portfela kredytowego w I kwartale 2013 r. była względnie stabilna (stan kredytów zagrożonych wzrósł o 1,2 mld zł, tj. o 1,7%, ale ich udział w portfelu nie uległ zmianie i wynosił 7,7%), choć w niektórych obszarach doszło do jej pogorszenia.

Pogorszenie dotyczyło portfela kredytów dla przedsiębiorstw (stan kredytów zagrożonych wzrósł o 0,6 mld zł, a ich udział do 11,9%), kredytów mieszkaniowych (stan kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni wzrósł po 0,4 mld zł, a ich udział do 2,9% i 3,4%) oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (stan kredytów zagrożonych zwiększył się o 0,4 mld zł, a ich udział w portfelu wzrósł do 10,7%).

Z drugiej strony obserwowano stabilizację jakości kredytów konsumpcyjnych (stan kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni obniżył się o 0,2 mld zł i 0,1 mld zł, ale ich udział wzrósł do 17,3% i 19,0%), a jakość kredytów dla sektora finansowego i budżetowego pozostawała wysoka.

Z punktu widzenia jakości portfela kredytowego w przyszłych okresach kluczowe znaczenie będzie miał rozwój sytuacji makroekonomicznej. Utrzymujące się silne osłabienie aktywności gospodarczej, będzie miało niekorzystny wpływ na sytuacje finansową części kredytobiorców i będzie wywierało negatywną presję na jakość portfela kredytowego. Z drugiej strony, silna redukcja stóp procentowych w znaczący sposób

ogranicza koszty obsługi kredytów i działa stabilizująco lub prowadzi do poprawy sytuacji finansowej części kredytobiorców.

Zwiększenie stanu najpłynniejszych aktywów

Niskie tempo wzrostu kredytów przełożyło się na znaczny wzrost najpłynniejszych aktywów (środki w kasach i NBP, należności od banków, portfel instrumentów dłużnych i kapitałowych) oraz zwiększenie ich udziału w sumie bilansowej (wzrost o 15,4 mld zł, tj. o 4,0%; zwiększenie ich udziału w bilansie z 28,5% na koniec 2012 r. do 29,2% na koniec marca 2013 r.). Obserwowany przyrost dotyczył portfela bonów pieniężnych NBP oraz obligacji skarbowych, podczas gdy stan środków ulokowanych w NBP i innych bankach uległ zmniejszeniu.

Niski przyrost zobowiązań, stabilny poziom finansowania zagranicznego, wzrost kapitałów

Relatywnie niski wzrost skali działania banków w I kwartale 2013 r. przełożył się na ograniczony przyrost zobowiązań (o 16,8 mld zł, 3,5%; skorygowany 10,2 mld zł, 0,8%). Jednocześnie odnotowano dalszy wzrost kapitałów (o 4,3 mld zł; 2,9%).

Poziom depozytów sektora niefinansowego uległ zwiększeniu (o 10,6 mld zł, 1,4%; skorygowany 7,5 mld zł, 1,0%) dzięki zwiększeniu poziomu depozytów gospodarstw domowych (o 17,3 mld zł, 3,4%; skorygowany 15,8 mld zł, 3,1%), podczas gdy stan depozytów przedsiębiorstw uległ charakterystycznemu dla pierwszych miesięcy roku obniżeniu (-7,5 mld zł, -3,9%%; skorygowany -8,4 mld zł, -4,4%). Uwagę przy tym zwraca, że ponad połowa przyrostu depozytów została zrealizowana przez banki spółdzielcze. W nadchodzących okresach presję na bazę depozytową będzie wywierało środowisko rekordowo niskich stóp procentowych oraz silne osłabienie tempa wzrostu gospodarczego.

Stan depozytów i kredytów sektora finansowego nieznacznie się obniżył (-2,6 mld zł, -1,0%; skorygowany -5,6 mld zł, -2,2%), ale poziom tych środków pozostaje relatywnie stabilny.

Stan finansowania zagranicznego pozostaje stabilny (1,3 mld zł, 0,6%; skorygowany -2,3 mld zł, -1,0%), a większość tych środków pochodzi od podmiotów z macierzystych grup kapitałowych (stan tych środków wzrósł z 111,0 mld zł na koniec 2012 r. do 115,6 mld zł na koniec marca 2013 r.). Obserwowanego w ostatnich okresach zmniejszenia stanu finansowania zagranicznego nie można utożsamiać z procesem wycofywania kapitałów z Polski, gdyż takie zjawisko nie występuje. Główną przyczyną obserwowanych zmian jest modyfikacja strategii działania niektórych banków (zmniejszenie uzależnienia od środków z macierzystych grup finansowych, wycofanie ze sprzedaży walutowych kredytów mieszkaniowych), co prowadzi do spadku zapotrzebowania tych banków na środki zagraniczne.

Zmniejszenie stanu aktywów i pasywów walutowych

Pomimo obserwowanego w I kwartale 2013 r. osłabienia złotego odnotowano zmniejszenie stanu aktywów i pasywów walutowych oraz obniżenie ich udziału w sumie bilansowej (do 24,0% i 19,1%). Zjawiska te wynikały głównie ze zmiany struktury walutowej lokat instytucji sektora rządowego oraz zmian zachodzących w bankach, które dokonały fuzji na przełomie 2012 i 2013 r.

Finansowania długoterminowe bez większych zmian

W I kwartale 2013 r. nie odnotowano istotnych zmian w strukturze terminów płatności bilansu sektora bankowego (zobowiązania wymagalne powyżej 1 roku zmniejszyły się z 193,2 mld zł na koniec 2012 r. do 192,7 mld zł na koniec marca 2013 r., a ich udział w sumie bilansowej obniżył się z 14,3% do 14,1%). Jednak

ze względu na oparcie w minionych okresach długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach, konieczne jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

Umiarkowany wzrost skali operacji pozabilansowych

W I kwartale 2013 r. odnotowano umiarkowany wzrost wartości udzielonych przez banki zobowiązań dotyczących finansowania (o 3,6% do 209,2 mld zł). Jednocześnie redukcje stóp procentowych NBP przełożyły się na wzrost wartości transakcji pochodnych dotyczących stopy procentowej (nominalna wartość tych transakcji zwiększyła się o 5,3% do 1 686,7 mld zł, głównie z tytułu zwiększenia skali transakcji FRA i OIS). Z drugiej strony, zaobserwowano nieznaczne zmniejszenie wartości transakcji dotyczących walutowych instrumentów pochodnych (o 2,1% do 365,9 mld zł, głównie z tytułu zmniejszenia transakcji Fx swap).

Ryzyko działalności banków utrzymuje się na podwyższonym poziomie

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej ryzyko działalności banków w najbliższych okresach utrzymuje się na podwyższonym poziomie. Wynika to z silnego osłabienia polskiej gospodarki oraz pogorszeniu perspektyw jej wzrostu w kolejnych okresach (według opracowanej przez NBP projekcji inflacji i PKB z lipca 2013 r. tempo wzrostu PKB w 2013 r. ulegnie obniżeniu do 1,1%, a następnie wzrośnie do 2,4% w 2014 r. oraz 3,0% w 2015 r. – prognozy te są słabsze od zawartych w projekcji z marca 2013 r.).

Istotnym źródłem potencjalnych zagrożeń jest też rozwój sytuacji w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki, a w szczególności w krajach strefy euro.

1. POZYCJA KAPITAŁOWA

Utrzymanie mocnej pozycji kapitałowej sektora bankowego

W I kwartale 2013 r. doszło do dalszego wzmocnienia bazy kapitałowej oraz poprawy głównych miar adekwatności kapitałowej.

Tabela 1. Adekwatność kapitałowa

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2013	
	03/2012	12/2012	03/2013	mld zł	%
Fundusze własne	119,1	129,0	135,9	6,9	5,3%
Całkowity wymóg kapitałowy	67,3	70,0	70,5	0,5	0,7%
- ryzyko kredytowe	59,1	60,8	61,0	0,2	0,3%
- ryzyko operacyjne	6,8	6,5	6,8	0,3	4,1%
- pozostałe ryzyka	1,4	2,6	2,7	0,1	2,1%
Nadwyżka/niedobór funduszy własnych	51,8	59,0	65,4	6,4	10,8%

Wzrost funduszy własnych, ale silny wpływ zdarzenia o charakterze jednorazowym

W I kwartale 2013 r. odnotowano istotny wzrost funduszy własnych (o 6,9 mld zł, 5,3%). Jednak w dużym stopniu wynikało to ze zdarzenia o charakterze jednorazowym, które wpłynęło na silny wzrost funduszy w jednym z dużych banków (w wyniku obniżenia pozycji pomniejszających fundusze). Dodatkowym czynnikiem wpływającym na wzrost funduszy było zasilenie funduszy częścią zysków za 2012 r.

Na koniec okresu wszystkie banki spełniały wymóg minimalnych funduszy własnych (5 mln EUR dla banków komercyjnych oraz 1 mln EUR dla banków spółdzielczych).

Niski przyrost wymogów kapitałowych

Przyrost całkowitego wymogu kapitałowego w I kwartale 2013 r. był relatywnie niski (0,5 mld zł, 0,7%). Wynikało to z niskiego przyrostu wymogu z tytułu ryzyka kredytowego (0,2 mld zł, 0,3%), stanowiącego główną pozycję wymogów kapitałowych, na skutek niskiego przyrostu akcji kredytowej. Przyrost wymogów kapitałowych z tytułu pozostałych kategorii ryzyka również był ograniczony.

Wzrost nadwyżki funduszy nad wymogiem kapitałowym

Rezultatem istotnego przyrostu funduszy a zarazem niskiego przyrostu wymogów kapitałowych było dalsze zwiększenie nadwyżki funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym (do 65,4 mld zł).

Tabela 2. Współczynnik wypłacalności i współczynnik Tier 1

	Współczynnik wypłacalności (%)			Udział w aktywach sektora (%)		
	03/2012	12/2012	03/2013	03/2012	12/2012	03/2013
Współczynnik wypłacalności (CAR)						
Sektor	14,2	14,7	15,4			
Banki komercyjne	14,2	14,8	15,5			
Banki spółdzielcze	13,7	13,8	13,9			
Rozkład banków względem CAR						
poniżej 8%	-	-	-	-	-	-
8-10%	15	16	15	1,9%	0,6%	0,6%
10-12%	120	98	89	23,8%	9,5%	9,6%
12% i więcej	485	503	511	72,1%	87,9%	87,8%
Współczynnik Tier 1						
Sektor	12,7	13,1	14,0			
Banki komercyjne	12,7	13,1	14,0			
Banki spółdzielcze	12,9	13,0	13,1			

Znaczny wzrost CAR i Tier 1

Konsekwencją obserwowanych zmian w zakresie funduszy i wymogów kapitałowych był też znaczący wzrost współczynnika wypłacalności (do 15,4) oraz współczynnika Tier 1 (do 14,0).

Mocną pozycję kapitałową sektora bankowego potwierdza ograniczona liczba banków o współczynniku wypłacalności poniżej 12% lub Tier 1 niższym od 9%. Na koniec marca 2013 r. tylko 5 banków komercyjnych oraz 99 banków spółdzielczych miało współczynnik wypłacalności nizszy od 12%, ale ich łączny udział w aktywach sektora wynosił tylko 9,6%. Jednocześnie tylko 2 banki komercyjne i 20 spółdzielczych miało współczynnik Tier 1 niższy od 9%, a ich udział w aktywach wynosił zaledwie 2,7%.

Rekomendowane dalsze wzmacnianie bazy kapitałowej

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie. Wynika to z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też z utrzymujących się trudnych uwarunkowań zewnętrznych (oraz wysokiej niepewności co do rozwoju sytuacji w kolejnych okresach), które mogą wywoływać zaburzenia w funkcjonowaniu rynków finansowych oraz negatywnie wpływać na sytuację finansową części klientów banków.

2. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

W I kwartale 2013 r. sytuacja w zakresie bieżącej płynności była dobra.

Tabela 3. Wybrane miary płynności

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2013	
	03/2012	12/2012	03/2013	mld zł	%
Podstawowa rezerwa płynności	277,7	301,2	309,4	8,2	2,7%
Uzupełniająca rezerwa płynności	136,9	142,5	136,0	-6,5	-4,6%
Środki obce niestabilne	278,1	286,6	284,8	-1,9	-0,7%
Luka płynności krótkoterminowej	136,5	157,1	160,6	3,6	2,3%
Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,49	1,55	1,56	x	x
Środki obce stabilne	880,1	913,8	918,4	4,6	0,5%
Kredyty dla sektora niefinansowego	757,3	771,4	776,7	5,4	0,7%
Depozyty sektora niefinansowego	686,3	724,0	734,0	10,0	1,4%
Nadwyżka/niedobór depozytów	-71,0	-47,4	-42,7	4,7	-9,8%
Relacja kredyty/depozyty	110,3%	106,5%	105,8%	x	x

Przestrzeganie postanowień uchwały KNF nr 386/2008 pozostaje zadowalające. Liczba naruszeń uchwały była niewielka i dotyczyła podmiotów mających marginalne znaczenie w skali systemu.

Podstawowe miary płynności pozostają stabilne i utrzymują się na zadowalających poziomach. W I kwartale odnotowano wzrost podstawowej rezerwy płynności, któremu towarzyszyło zmniejszenie uzupełniającej rezerwy płynności oraz środków obcych niestabilnych. W rezultacie nastąpiło nieznaczne zwiększenie dodatniej luki płynności (do 160,6 mld zł) oraz współczynnika płynności krótkoterminowej (do 1,56).

Obserwowane w I kwartale wyhamowanie tempa wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego połączone ze wzrostem depozytów spowodowało dalszą poprawę relacji kredytów dla sektora niefinansowego do depozytów tego sektora. W rezultacie relacja ta osiągnęła najniższy od kilku lat poziom (105,8%).

Zalecane dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania

Pomimo dobrej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, zalecane są dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacja strategii, które będą dobrze wkomponowane w trudne uwarunkowania zewnętrzne.

3. WYNIKI FINANSOWE

Pogorszenie wyników finansowych na skutek spadku wyniku działalności bankowej

Tabela 4. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego

	Wartość (mln zł)		Zmiana		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	03/ 2012	03/2013	mln zł	%	II/12	III/12	IV/12	I/13
Wynik działalności bankowej	14 857	13 654	-1 202	-8,1%	14 999	14 579	14 325	13 654
- wynik z tytułu odsetek	9 071	8 189	-882	-9,7%	8 809	9 034	8 566	8 189
- wynik z tytułu opłat i prowizji	3 539	3 479	-60	-1,7%	3 632	3 592	3 582	3 479
- pozostałe pozycje	2 247	1 987	-261	-11,6%	2 559	1 953	2 177	1 987
Koszty działania	7 008	6 719	-289	-4,1%	6 938	6 869	6 965	6 719
Amortyzacja	649	646	-3	-0,4%	638	635	658	646
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	2 170	1 751	-419	-19,3%	2 909	2 311	2 620	1 751
WYNIK FINANSOWY NETTO	4 215	4 088	-127	-3,0%	3 813	4 002	3 484	4 088

Trudne uwarunkowania zewnętrzne oraz szybko malejące stopy procentowe, przełożyły się na pogorszenie wyników finansowych większości banków. W konsekwencji zrealizowany w I kwartale 2013 r. wynik netto sektora bankowego był o 3,0% (-127 mln zł) niższy niż w analogicznym okresie 2012 r., przy czym spadek wyników wystąpił w 518 podmiotach, które skupiały 63,8% aktywów sektora. Zwraca przy tym uwagę silne obniżenie wyników banków spółdzielczych (-27,5%). Z drugiej strony, za zjawisko korzystne należy uznać, że tylko 2 banki spółdzielcze oraz 9 oddziałów instytucji kredytowych wykazało stratę w łącznej wysokości 24 mln zł (ich łączny udział w aktywach sektora wynosił zaledwie 0,6%).

Tabela 5. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2013

	Wartość (mln zł)		
	03/2012	03/2013	Wpływ na zmianę
1. Wynik działalności bankowej	14 857	13 654	
- wynik z tytułu odsetek	9 071	8 189	**-882**
- wynik z tytułu opłat i prowizji	3 539	3 479	**-60**
- pozostały wynik działalności bankowej	2 247	1 987	**-261**
2. Pozostałe przychody/koszty operacyjne (saldo)[1]	218	519	**+301**
3. Koszty działania banku	7 008	6 719	**+289**
4. Amortyzacja	649	646	**+3**
5. Saldo odpisów i rezerw (ujemne)	2 170	1 751	**+419**
6. Wynik z działalności operacyjnej (1+2-3-4-5)	5 247	5 056	
7. Wynik z działalności nieoperacyjnej	-1	-2	**-2**
8. Wynik brutto z działalności kontynuowanej (6+7)	5 247	5 054	
9. Obowiązkowe obciążenia	1 029	964	**+64**
10. Zysk netto z działalności kontynuowanej (8-9)	4 218	4 090	
11. Wynik netto z działalności zaniechanej	-3	-1	**+2**
12. **Wynik finansowy netto** (10+11)	4 215	4 088	**-127**

Główną przyczyną osłabienia wyników finansowych był istotny spadek wyniku działalności bankowej, który tylko częściowo został skompensowany wzrostem dodatniego salda pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych, redukcją kosztów działania oraz zmniejszeniem ujemnego salda odpisów i rezerw.

[1] Uwzględniono tu również wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń i wynik z tytułu zaprzestania ujmowania składników aktywów innych niż przeznaczone do sprzedaży.

Spadek wyniku odsetkowego, wyniku z tytułu opłat i prowizji oraz pozostałego wyniku działalności bankowej

Obserwowane w I kwartale 2013 r. zmniejszenie wyniku działalności bankowej (-1 202 mln zł; -8,1%) było konsekwencją obniżenia jego wszystkich składowych, tj. wyniku odsetkowego (-882 mln zł; -9,7%), wyniku z opłat i prowizji (-60 mln zł; -1,7%) oraz wyniku z pozostałej działalności bankowej (-261 mln zł; -11,6%).

Obniżenie wyniku odsetkowego wynikało z istotnego zmniejszenia przychodów odsetkowych (-1 574 mln zł; -8,7%) na skutek silnego spadku oprocentowania kredytów, wynikającego z redukcji stóp procentowych NBP, przy braku wzrostu akcji kredytowej (wolumenów biznesowych) które zrównoważyłby „negatywny" efekt spadku oprocentowania kredytów na przychody banków. Zmniejszenie przychodów odsetkowych dotyczyło prawie wszystkich pozycji generujących przychody odsetkowe[2], przy czym w największej skali dotyczyło przychodów z tytułu kredytów konsumpcyjnych (-466 mln zł; -11,6%) oraz kredytów dla przedsiębiorstw (-369 mln zł; -9,3%), a w dalszej kolejności przychodów z tytułu kredytów mieszkaniowych, należności od sektora finansowego oraz z tytułu papierów dłużnych (po około 200 mln zł).
Zmniejszeniu przychodów odsetkowych towarzyszyło zmniejszenie kosztów odsetkowych, ale było ono istotnie niższe (-691 mln zł; -7,7%) i nie skompensowało spadku przychodów. Zwraca przy tym uwagę silny spadek odsetek płaconych na rzecz przedsiębiorstw (-356 mln zł; -21,9%), znaczące zmniejszenie odsetek płaconych na rzecz sektora finansowego (-211 mln zł; -8,7%), a zarazem niewielkie obniżenie kosztów odsetkowych na rzecz gospodarstw domowych (-79 mln zł; -1,8%).

Obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji wystąpiło w większości banków, przy czym na ich spadek w skali całego sektora istotny wpływ wywarło zmniejszenie sprzedaży produktów inwestycyjnych w jednym z dużych banków. Z kolei, znaczący wpływ na obniżenie pozostałego wyniku z tytułu działalności bankowej miało zmniejszenie przychodów z tytułu dywidend.

Wzrost wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych

Pozytywny wpływ na wyniki sektora miało zwiększenie wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów (301 mln zł; 138,1%), które miało jednak silny związek ze zdarzeniem o charakterze jednorazowym, polegającym na sprzedaży udziałów w jednostce stowarzyszonej przez jeden z dużych banków.

Ograniczenie kosztów działania i amortyzacji

Negatywnym zjawiskom obserwowanym po stronie przychodów banki starały się przeciwdziałać dokonując ograniczenia kosztów działania (-289 mln zł; -4,1%). Nastąpiło to w drodze redukcji kosztów pracowniczych (-59 mln zł; -1,5%) oraz kosztów ogólnego zarządu (-230 mln zł; -7,2%), a zwłaszcza kosztów marketingu, usług obcych oraz czynszów. Redukcji uległy też koszty amortyzacji (-3 mln zł; -0,4%).

[2] Wyjątek stanowiły przychody odsetkowe z tytułu kredytów ratalnych oraz kredytów udzielonych instytucjom niekomercyjnym.

Zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw

Tabela 6. Saldo odpisów i rezerw

	Wartość (mln zł)		Zmiana		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	03/ 2012	03/2013	mln zł	%	II/12	III/12	IV/12	I/13
Saldo odpisów i rezerw, w tym:	-2 170	-1 751	419	-19,3%	-2 909	-2 311	-2 620	-1 751
1/ Odpisy z tytułu aktywów finansowych	-1 813	-1 701	112	-6,2%	-2 419	-2 052	-1 920	-1 701
Gospodarstwa domowe	-1 299	-1 162	137	-10,5%	-1 426	-1 381	-665	-1 162
- kredyty konsumpcyjne	-714	-545	170	-23,8%	-658	-751	-298	-545
- kredyty mieszkaniowe	-335	-245	90	-26,9%	-369	-323	-170	-245
- pozostałe kredyty	-250	-373	-123	49,2%	-399	-308	-197	-373
Przedsiębiorstwa	-517	-526	-9	1,7%	-985	-679	-1 245	-526
Pozostałe podmioty	3	-12	-16	-497,2%	-8	8	-10	-12
2/ Rezerwy	-172	-196	-23	13,6%	-265	-200	-489	-196
3/ Odpisy z tytułu aktywów niefinansowych	-29	9	38	-132,8%	-19	-17	-231	9
4/ IBNR/Ryzyko ogólne	-156	135	291	-186,9%	-206	-43	21	135

W I kwartale 2013 r. odnotowano istotny spadek ujemnego salda odpisów i rezerw (-419 mln zł; -19,3%). Wynikało to ze zmniejszenia odpisów na należności od gospodarstw domowych (-137 mln zł; -10,5%) oraz realizacji dodatniego wyniku z tytułu IBNR, przy stabilizacji odpisów na należności od przedsiębiorstw.
Zmniejszenie odpisów na należności od gospodarstw domowych dotyczyło kredytów konsumpcyjnych i mieszkaniowych, przy jednoczesnym zwiększeniu odpisów na pozostałe należności od tej grupy klientów. Z drugiej strony, uwagę zwraca że skala odpisów dokonanych w I kwartale 2013 r. na należności od gospodarstw domowych była dwukrotnie wyższa od odpisów dokonanych w IV kwartale 2012 r. (wzrost odpisów dotyczył wszystkich kategorii kredytów, przy czym w najwyższym stopniu kredytów konsumpcyjnych). W przypadku sektora przedsiębiorstw obserwowano odwrotną tendencję, tj. skala odpisów dokonanych w I kwartale 2013 r. była o połowę niższa niż w IV kwartale 2013 r.

Pogorszenie podstawowych miar efektywności działania

Tabela 7. Wybrane miary efektywności działania

	SEKTOR			Banki komercyjne			Banki spółdzielcze		
	03/11	03/12	03/13	03/11	03/12	03/13	03/11	03/12	03/13
NIM	3,16	3,16	2,74	3,16	3,09	2,68	4,21	4,62	3,74
ROA	1,29	1,29	1,20	1,36	1,28	1,23	1,30	1,54	1,00
ROE	12,88	12,09	10,85	12,89	12,34	10,92	12,64	14,78	9,68
C/I	50,61	50,66	53,13	48,69	49,54	51,33	66,30	60,81	68,63

Konsekwencją osłabienia wyników finansowych było pogorszenie podstawowych miary efektywności działania, a w szczególności zrealizowanej marży odsetkowej oraz wzrostu wskaźnika kosztów (pomimo ograniczenia kosztów działania). W przypadku ROE dodatkowym czynnikiem wpływającym na jego obniżenie był silny wzrost kapitałów (zjawisko pozytywne).

Na poziomie poszczególnych grup banków, uwagę zwraca większe pogorszenie miar efektywności działania banków spółdzielczych, co ma związek z większą rolą wyniku odsetkowego w kształtowaniu ich wyników, jak też mniejszymi możliwościami redukcji kosztów działania (w I kwartale 2013 r. koszty działania tej grupy banków uległy zwiększeniu o 2,5%).

W kolejnych okresach oczekiwane jest utrzymanie negatywnej presji na wyniki banków

W kolejnych okresach należy liczyć się z utrzymaniem negatywnej presji na wyniki finansowe banków, co ma związek z utrzymującym się silnym osłabieniem tempa wzrostu gospodarki, mogącym skutkować m.in. pogorszeniem sytuacji finansowej części kredytobiorców, jak też zmniejszeniem popytu na kredyt i produkty bankowe.

Istotnym wyzwaniem dla banków będzie też środowisko niskich stóp procentowych, co z jednej strony może sprzyjać zwiększeniu popytu na kredyt, ale z drugiej będzie negatywnie wpływać na przychody odsetkowe, jak też może ograniczać możliwości wzrostu bazy depozytowej. Z drugiej strony, silna redukcja stóp procentowych w sposób znaczący zmniejsza koszty obsługi kredytów, co ma pozytywne przełożenie na sytuację finansową kredytobiorców.

Dodatkową presję na wyniki banków będzie wywierało wprowadzenie opłaty na fundusz stabilizacyjny oraz fundusz uporządkowanej likwidacji w BFG, jak też planowane obniżenie opłat interchange.

4. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU

Relatywnie niski wzrost skali działania sektora bankowego

Utrzymujące się trudne uwarunkowania zewnętrzne i niepewność co do przyszłego rozwoju koniunktury, połączone z ograniczonymi źródłami finansowania oraz zmniejszoną skłonnością gospodarstw domowych i przedsiębiorstw do zaciągania zobowiązań spowodowały, że wzrost skali działania sektora bankowego był relatywnie niski.

W I kwartale 2013 r. suma bilansowa sektora bankowego zwiększyła się o 21,1 mld zł, tj. 1,6% (rok/rok o 5,5%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego o 14,2 mld zł, tj. o 1,0% (rok/rok o 5,4%), co oznacza, że tempo wzrostu było niższe niż w analogicznym okresie 2012 r.

Wzrost sumy bilansowej wynikał z powiększenia portfela instrumentów dłużnych, a w mniejszym stopniu ze zwiększenia akcji kredytowej.

Zatrudnienie uległo zmniejszeniu (o 0,6 tys. osób), a liczba placówek wzrosła (o 65 jednostek). Jednocześnie sfinalizowanie na początku 2013 r. przejęcie Kredyt Banku S.A. przez Bank Zachodni WBK S.A., w połączeniu z dokonanym w końcu 2012 r. przejęciem Polbank EFG S.A. przez Raiffeisen Bank Polska S.A. doprowadziło do wzrostu koncentracji sektora (udział 5-ciu największych banków w aktywach sektora wzrósł z 45,0% do 46,4%, a 10-ciu największych z 64,7% do 67,1%).

Stagnacja akcji kredytowej

Tabela 8. Portfel kredytowy

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)			Zmiana w 2013			
				nominalna		skorygowana	
	03/12	2012	03/13	mld zł	%	mld zł	%
Kredyty ogółem	906,1	935,2	946,5	11,3	1,2%	6,0	0,6%
1/ Sektor finansowy	28,4	32,8	39,0	6,3	19,1%	6,1	18,6%
2/ Sektor niefinansowy	794,4	810,4	816,7	6,3	0,8%	1,5	0,2%
- gospodarstwa domowe	523,8	533,2	537,6	4,3	0,8%	1,3	0,2%
- przedsiębiorstwa	266,3	272,3	274,3	2,0	0,7%	0,3	0,1%
- instytucje niekomercyjne	4,3	4,9	4,9	-0,1	-1,1%	-0,1	-1,1%
3/ Sektor budżetowy	83,2	92,0	90,8	-1,3	-1,4%	-1,6	-1,7%
wg waluty							
- złote	618,9	659,1	667,0	7,8	1,2%	7,8	1,2%
- waluty	287,2	276,1	279,5	3,5	1,3%	-1,8	-0,6%

W I kwartale 2013 r. wartość kredytów ogółem (według wartości bilansowej brutto) wzrosła o 11,3 mld zł, tj. 1,2% (rok/rok o 4,5%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 6,0 mld zł, tj. o 0,6% (rok/rok o 4,4%). Oznacza to, że tempo wzrostu kredytów było najniższe na przestrzeni ostatnich lat. Jednocześnie uwagę zwraca, że po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut, prawie cały przyrost dokonał się w obszarze kredytów dla sektora finansowego, podczas gdy portfel kredytów dla sektora niefinansowego praktycznie nie uległ zmianie (marginalny wzrost), a kredytów dla sektora budżetowego nieznacznie się zmniejszył.

Osłabienie tempa wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego wynikało ze splotu szeregu czynników, przy czym kluczowe znaczenie miało silne osłabienie koniunktury oraz pogorszenie perspektyw wzrostu gospodarki, co powadziło do ograniczenia popytu na kredyt oraz jego bardziej selektywnej podaży.

Stagnacja kredytów dla gospodarstw domowych

Tabela 9. Kredyty dla gospodarstw domowych

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)			Zmiana w 2013			
				nominalna		skorygowana	
	03/2012	12/2012	03/2013	mld zł	%	mld zł	%
Ogółem	523,8	533,2	537,6	4,3	0,8%	1,3	0,2%
1/ Kredyty mieszkaniowe	312,7	321,8	326,3	4,6	1,4%	1,8	0,6%
- złotowe	125,0	143,5	147,9	4,4	3,1%	4,4	3,1%
- walutowe	187,7	178,3	178,5	0,1	0,1%	-2,6	-1,4%
2/ Konsumpcyjne	127,3	123,4	121,9	-1,6	-1,3%	-1,7	-1,4%
- karty kredytowe	13,0	12,6	12,0	-0,5	-4,3%		
- samochodowe	6,5	5,7	5,4	-0,2	-4,0%		
- ratalne[3]	44,3	48,9	47,9	-1,1	-2,2%		
- pozostałe[4]	63,5	56,2	56,5	0,3	0,5%		
3/ Pozostałe	83,8	88,1	89,3	1,3	1,5%	1,2	1,3%
- operacyjne	28,5	31,0	31,9	0,9	3,0%		
- inwestycyjne	28,0	28,8	29,0	0,2	0,7%		
- nieruchomości	9,1	9,6	9,7	0,2	1,7%		
- pozostałe należności	18,2	18,7	18,7	0,0	0,1%		
wg waluty							
- złote	320,9	341,4	345,7	4,3	1,3%	4,3	1,3%
- waluty	202,9	191,9	191,9	0,0	0,0%	-3,1	-1,6%

W I kwartale 2013 r. wartość portfela kredytów gospodarstw domowych w ujęciu nominalnym zwiększyła się o 4,3 mld zł, tj. o 0,8% (rok/rok o 2,6%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o zaledwie 1,3 mld zł, tj. o 0,2% (rok/rok o 2,8%), co oznacza stagnację akcji kredytowej. Zmniejszenie tempa wzrostu akcji kredytowej obserwowano w obszarze kredytów mieszkaniowych i pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych. Natomiast w obszarze kredytów konsumpcyjnych odnotowano dalsze zmniejszenie stanu portfela.

Zmniejszenie tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych

W ujęciu nominalnym portfel kredytów mieszkaniowych zwiększył się w I kwartale 2013 r. o 4,6 mld zł, tj. o 1,4% (rok/rok o 4,4%). Część tego przyrostu wynikała jednak z osłabienia złotego względem walut głównych. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut kwartalny przyrost wyniósłby zaledwie 1,8 mld zł, tj. 0,6% (rok/rok 4,6%). Oznacza to, że zrealizowany w I kwartale przyrost kredytów był najniższy na przestrzeni ostatnich lat.

[3] Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.
[4] Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

Według danych AMRON-SARFiN, w I kwartale 2013 r. banki udzieliły 41,6 tys. kredytów, na łączną kwotę 8,0 mld zł (wobec 48,8 tys. o łącznej wartości 10,2 mld zł udzielonych w I kwartale 2012 r.)[5], a liczba czynnych umów kredytowych wzrosła o 6,7 tys. do 1 738,3 tys.

Kontynuowany był pozytywny trend dominacji kredytów złotowych w strukturze nowo udzielanych kredytów, a zarazem marginalizacji emisji kredytów walutowych (według danych AMRON-SARFiN kredyty walutowe stanowiły 1,2% ogółu kredytów udzielonych w I kwartale 2013 r.). Większość banków wycofała lub silnie ograniczyła kredytowanie w walutach obcych. W konsekwencji pomimo nieznacznego osłabienia złotego, udział kredytów walutowych uległ zmniejszeniu do 54,7% (z 55,4% na koniec 2012 r.).

Za zjawisko niekorzystne należy uznać utrzymujący się wysoki udział w sprzedaży kredytów o LTV przekraczającym 80% (około 50% sprzedaży) oraz nadmiernie wydłużone okresy kredytowania (kredyty na okres 25 lat i dłuższe stanowiły ponad 60% nowo udzielonych kredytów), co przyczynia się do wzrostu ryzyka po stronie klientów, banków i gospodarki. Należy jednak zaznaczyć, że w okresie ostatnich kilku kwartałów zaobserwowano pozytywne tendencje polegające na stopniowym zmniejszeniu emisji kredytów o LTV > 80% (w I kwartale 2013 r. stanowiły one 50,7% sprzedaży, podczas gdy w I kwartale 2012 r. 54,5%) oraz na wyraźnym ograniczeniu emisji kredytów o zapadalności powyżej 35 lat (w I kwartale 2013 r. stanowiły one niespełna 1% sprzedaży, podczas gdy w I kwartale 2012 r. 9%).

Jak już wskazywano we wcześniejszych raportach, przyczyn obserwowanego osłabienia tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych należy upatrywać w splocie szeregu czynników. W szczególności, pogorszenie perspektyw rozwoju gospodarczego powoduje wzrost obaw gospodarstw domowych o ich przyszłą sytuację dochodową, co nie sprzyja podejmowaniu zobowiązań długoterminowych. Jednocześnie, korekta cen na rynku nieruchomości powoduje wstrzymanie części popytu w oczekiwaniu na korzystniejszą cenę zakupu (mechanizm odwrotny do występującego w latach boomu 2005-2008), jak też zmniejsza potrzeby kredytowe w ujęciu wartościowym. Silną barierą jest też niekorzystna relacja przeciętnych cen mieszkań do przeciętnych wynagrodzeń która powoduje, że znacznej części gospodarstw domowych o przeciętnych dochodach (lub niższych) nie stać na zaciągnięcie kredytu mieszkaniowego lub też jego zaciągnięcie wiąże się z nadmiernym ryzykiem oraz prowadzi do obniżenia bieżącej konsumpcji tych gospodarstw i ogranicza możliwości tworzenia przez nie oszczędności. Jednak obserwowana w ostatnich latach korekta cen nieruchomości, połączona ze wzrostem wynagrodzeń powoduje stopniową, ale wyraźną poprawę tej relacji. Dodatkowymi czynnikami wpływającymi na spadek tempa wzrostu akcji kredytowej są zmiany w Programie „Rodzina na swoim" (zmniejszenie limitów w 2011 r. oraz „wygaszenie" programu z końcem 2012 r. – zmiany pozytywne), zaostrzenie polityki kredytowej w niektórych bankach oraz zmiany regulacyjne (50%/65% limit DTI, 25-letni okres do wyliczania zdolności kredytowej). W końcu trzeba mieć na uwadze rosnące nasycenie potrzeb kredytowych na skutek szybkiego rozwoju kredytów w latach ubiegłych, co powoduje stopniowe ograniczenie popytu, który stabilizuje się na niższych poziomach.

[5] Zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości", AMRON–SARFiN. Interpretując dane AMRON-SARFiN w zakresie liczby i wartości udzielonych kredytów należy mieć na uwadze, że dane te obejmują również klientów, którzy dokonują zmiany banku finansującego. Zjawisko to prowadzi do zawyżenia faktycznej skali akcji kredytowej, jak też może prowadzić do błędnych wniosków w przypadku istotnych zmian w zakresie liczby i wartości tego typu operacji pomiędzy porównywanymi okresami.

Zmniejszenie stanu portfela kredytów konsumpcyjnych

W I kwartale 2013 r. stan kredytów konsumpcyjnych obniżył się o 1,6 mld zł, tj. o 1,3% (rok/rok -4,3%). W największym stopniu zmniejszył się stan zadłużenia z tytułu kredytów ratalnych (-1,1 mld zł), a w dalszej kolejności z tytułu kart płatniczych (-0,5 mld zł) oraz kredytów samochodowych (-0,2 mld zł). Z drugiej strony, zaobserwowano wzrost zadłużenia z tytułu pozostałych kredytów (0,3 mld zł).
Rozwój akcji kredytowej wykazuje istotne zróżnicowanie na poziomie poszczególnych banków - zmniejszenie stanu kredytów odnotowano w 469 bankach (o 2,7 mld zł), a w 147 odnotowano jego wzrost (o 1,2 mld zł), przy czym kluczowe znaczenie dla obserwowanego w skali sektora zmniejszenia stanu kredytów miało obniżenie stanu kredytów w dwóch dużych bankach.

Obserwowanego w ostatnich okresach zmniejszenia stanu kredytów konsumpcyjnych nie można utożsamiać z ograniczeniem akcji kredytowej, której poziom pozostaje relatywnie stabilny (według danych BIK poziom akcji kredytowej w I kwartale 2013 r. w ujęciu ilościowym był na poziomie z I kwartału 2012 r., a w ujęciu wartościowym był o 8,6% wyższy). Główną przyczyną obniżenia stanu kredytów jest proces „czyszczenia bilansu" z aktywów o niskiej jakości (według informacji przekazanych do UKNF przez głównych uczestników rynku kredytów konsumpcyjnych w 2013 r. planują oni dokonać sprzedaży lub przeniesienia do ewidencji pozabilansowej kredytów o łącznej wartości 5,1 mld zł). Dodatkowym czynnikiem było przeniesienie, przez niektóre banki, sprzedaży kredytów ratalnych do firm pożyczkowych działających w ramach macierzystej grupy kapitałowej, w celu ominięcia działań regulacyjnych. Jednak w związku z uchwaleniem przez KNF nowelizacji Rekomendacji T (zob. dalej) w kolejnych okresach należy oczekiwać ponownego przeniesienia procesu sprzedaży tych kredytów do banków.

Jak już wskazywano we wcześniejszych raportach, głównych przyczyn wyhamowania wzrostu kredytów konsumpcyjnych należy upatrywać w ograniczeniu popytu ze strony gospodarstw domowych oraz w procesie samoregulacji banków prowadzącym do bardziej selektywnej podaży kredytów. Zmniejszenie popytu (na podstawie danych przekazanych do UKNF przez banki można szacować, że w ostatnich okresach popyt jest o około 20-30% niższy niż w okresie boomu kredytowego), wynika przede wszystkim z pogorszenia nastrojów konsumentów i wzrostu ich obaw o przyszłą sytuację dochodową, na skutek pogorszenia sytuacji na rynku pracy oraz pogorszenia perspektyw wzrostu gospodarki. Dodatkowo, silny wzrost akcji kredytowej w minionych latach spowodował, że część gospodarstw domowych zaspokoiła swoje potrzeby finansowane w oparciu o kredyt. Z kolei, samoregulacja banków wynikała z silnego pogorszenia jakości portfela kredytowego w latach 2009-2010, wzrostu awersji do nadmiernego ryzyka na skutek niekorzystnych zjawisk zachodzących w otoczeniu zewnętrznym banków, jak też zmian strategii działania niektórych banków.

W ramach przeglądu dotychczasowych regulacji, w lutym 2013 r. KNF dokonała nowelizacji Rekomendacji T, która polegała m.in. na istotnym uelastycznieniu dotychczasowych rozwiązań, jak też złagodzeniu podejścia regulacyjnego w niektórych obszarach. W szczególności zniesiono regulacyjny limit DTI, jak też dopuszczono możliwość stosowania uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej. W ocenie nadzoru, dokonane zmiany powinny sprzyjać pobudzeniu aktywności w obszarach, w których w pewnym stopniu mogła zostać ona ograniczona na skutek wcześniejszych rozwiązań regulacyjnych, jak też istotnie wzmacnia pozycję konkurencyjną banków.

Stabilny wzrost pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

Wartość pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorców) zwiększyła się w I kwartale 2013 r. o 1,3 mld zł, tj. o 1,5%.
Akcja kredytowa w tym obszarze wykazuje w ostatnich latach stabilny wzrost. Jednak od 2012 r. obserwowane jest stopniowe osłabienie tempa wzrostu tych kredytów (na koniec marca 2013 r. roczne tempo wzrostu skorygowane o zmiany kursów walut obniżyło się do 6,6%), co należy łączyć z pogorszeniem perspektyw wzrostu gospodarki, skutkującym ograniczeniem części popytu, jak też bardziej selektywną podażą kredytu ze strony banków.

Stagnacja kredytów dla przedsiębiorstw

Tabela 10. Kredyty dla przedsiębiorstw

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)			Zmiana w 2013			
				nominalna		skorygowana	
	03/2012	12/2012	03/2013	mld zł	%	mld zł	%
Ogółem	266,3	272,3	274,3	2,0	0,7%	0,3	0,1%
1/ MSP	159,2	164,8	164,0	-0,8	-0,5%	-1,7	-1,0%
- operacyjne	60,5	62,3	61,7	-0,5	-0,9%		
- inwestycyjne	47,2	47,2	47,5	0,3	0,7%		
- nieruchomości	39,0	42,0	42,2	0,2	0,5%		
- pozostałe należności	12,4	13,3	12,5	-0,8	-6,1%		
2/ Duże przedsiębiorstwa	107,0	107,4	110,3	2,8	2,6%	2,0	1,8%
- operacyjne	49,6	47,1	50,3	3,1	6,7%		
- inwestycyjne	36,1	34,4	34,9	0,4	1,3%		
- nieruchomości	8,4	9,2	9,6	0,4	4,1%		
- pozostałe należności	13,0	16,7	15,6	-1,1	-6,7%		
wg waluty							
- złote	201,4	208,8	208,1	-0,7	-0,3%	-0,7	-0,3%
- waluty	64,9	63,5	66,2	2,7	4,3%	1,0	1,5%

Po obserwowanym w ostatnim kwartale 2012 r. obniżeniu stanu zadłużenia przedsiębiorstw w sektorze bankowym, w I kwartale 2013 r. odnotowano jego marginalny wzrost (nominalnie o 2,0 mld zł, tj. o 0,7%, a po korekcie kursowej o około 0,3 mld zł, tj. o około 5,2%).

Obserwowaną w ostatnich kwartałach stagnację akcji kredytowej w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw należy wiązać z silnym osłabieniem tempa wzrostu gospodarki, pogorszeniem perspektyw jej wzrostu w kolejnych okresach oraz wzrostem niepewności co do stanu przyszłej koniunktury. W konsekwencji prowadziło to do ograniczenia działalności bieżącej i inwestycyjnej części przedsiębiorstw, a tym samym spadku popytu na kredyt z ich strony. W tym samym kierunku oddziaływało pewne zacieśnienie polityki kredytowej banków (zwłaszcza wobec branż najbardziej wrażliwych na spowolnienie wzrostu gospodarki). Dodatkowo, niektóre z przedsiębiorstw dokonują zmian w strukturze finansowania, polegających na przesunięciu w stronę rynku instrumentów dłużnych (w okresie od końca I kwartału 2012 r. do końca I kwartału 2013 r. wartość obligacji przedsiębiorstw wzrosła o 20,0% z 26,6 mld zł do 31,9 mld zł) [6].

[6] Zob. „Podsumowanie I kwartału 2013 na rynku nie skarbowych papierów dłużnych w Polsce", FITCH.

Niska/ujemna dynamika kredytów występuje w większości krajów UE

Niska lub ujemna dynamika kredytów dla sektora niefinansowego występuje nie tylko w Polsce, ale też w większości krajów UE. Według stanu na koniec marca 2013 r. roczne tempo wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych w strefie euro wynosiło 0,4% (konsumpcyjnych -3,5%, mieszkaniowych 1,4%), a kredytów dla sektora przedsiębiorstw -2,4%. Pośrednio potwierdza to, że główną przyczyną osłabienia wzrostu akcji kredytowej jest długotrwały kryzys finansowy, jak też związana z nim zmiana postaw części gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i banków.

Wzrost stanu najpłynniejszych aktywów

Tabela 11. Wybrane aktywa płynne

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2013	
	03/2012	12/2012	03/2013	mld zł	%
Ogółem	365,9	385,6	401,0	15,4	4,0%
1/ Kasa, środki w bankach centralnych	40,8	71,4	47,4	-24,0	-33,6%
- kasa	12,0	14,9	13,6	-1,3	-8,5%
- środki w bankach centralnych	28,7	56,5	33,8	-22,8	-40,3%
2/ Należności od banków	74,7	76,2	73,6	-2,6	-3,4%
- rezydent	55,2	45,4	48,9	3,5	7,8%
- nierezydent	19,5	30,8	24,6	-6,1	-19,9%
3/ Instrumenty dłużne i kapitałowe	250,5	238,0	280,0	42,0	17,7%
- banki centralne	88,1	98,4	123,0	24,5	24,9%
- skarbowe	142,3	120,5	137,7	17,1	14,2%
- dłużne innych emitentów	16,8	16,1	16,4	0,3	1,7%
- instrumenty kapitałowe	3,3	2,9	3,0	0,1	2,1%

Niskie tempo wzrostu kredytów przełożyło się na istotny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów[7], których wartość w I kwartale 2013 r. zwiększyła się o 15,4 mld zł, tj. o 4,0%. Obserwowany przyrost dotyczył portfela bonów pieniężnych NBP oraz obligacji skarbowych, podczas gdy stan środków ulokowanych w NBP i innych bankach uległ zmniejszeniu. Konsekwencją istotnego wzrostu aktywów płynnych było zwiększenie ich udziału w aktywach (z 28,5% na koniec 2012 r. do 29,2% na koniec marca 2013 r.).

Umiarkowany wzrost skali operacji pozabilansowych

W I kwartale 2013 r. odnotowano umiarkowany wzrost wartości udzielonych przez banki zobowiązań dotyczących finansowania (o 3,6% do 209,2 mld zł, w tym 149,0 mld zł wynikało z tytułu przyznanych linii kredytowych). Jednocześnie redukcje stóp procentowych NBP przełożyły się na wzrost wartości transakcji pochodnych dotyczących stopy procentowej (nominalna wartość tych transakcji zwiększyła się o 5,3% do 1 686,7 mld zł, głównie z tytułu zwiększenia skali transakcji FRA i OIS). Z drugiej strony, zaobserwowano nieznaczne zmniejszenie wartości transakcji dotyczących walutowych instrumentów pochodnych (o 2,1% do 365,9 mld zł, głównie z tytułu zmniejszenia transakcji Fx swap).

[7] Zdefiniowanych tu, jako suma środków zgromadzonych w kasach, bankach centralnych, należności od banków oraz portfela instrumentów dłużnych i kapitałowych.

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Niski przyrost zobowiązań, wzrost kapitałów

Tabela 12. Źródła finansowania

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2013			
				nominalna		skorygowana	
	03/2012	12/2012	03/2013	mld zł	%	mld zł	%
Zobowiązania	1 163,5	1 206,3	1 223,1	16,8	1,4%	10,2	0,8%
1/ Depozyty i kredyty sektora finansowego	259,7	254,8	252,2	-2,6	-1,0%	-5,6	-2,2%
2/ Depozyty sektora niefinansowego:	686,3	724,0	734,0	10,0	1,4%	7,5	1,0%
- gospodarstwa domowe	485,8	516,0	533,3	17,3	3,4%	15,8	3,1%
- przedsiębiorstwa	184,8	191,3	183,8	-7,5	-3,9%	-8,4	-4,4%
- instytucje niekomercyjne	15,8	16,7	16,9	0,1	0,9%	0,1	0,8%
3/ Depozyty sektora budżetowego	54,9	59,8	66,5	6,7	11,1%	6,1	10,2%
4/ Zobowiązania z tytułu własnej emisji	47,5	52,7	52,8	0,2	0,4%		
5/ Zobowiązania podporządkowane	6,8	8,0	7,6	-0,4	-5,1%		
6/ Pozostałe	108,2	107,1	110,0	2,9	2,7%		
wg waluty							
- złotowe	911,1	936,2	961,1	24,9	2,7%	24,9	2,7%
- walutowe	252,3	270,1	262,0	-8,1	-3,0%	-14,7	-5,3%
wg kraju							
- rezydent	942,8	987,7	1 003,2	15,5	1,6%	12,5	1,3%
- nierezydent	220,7	218,7	219,9	1,3	0,6%	-2,3	-1,0%
w tym środki z macierzystej grupy kapitałowej	128,0	111,0	115,5	1,3	0,6%		
Kapitały	139,2	146,6	150,9	4,3	2,9%		

Obserwowany w I kwartale 2013 r. relatywnie niski wzrost skali działania znalazł odzwierciedlenie również w relatywnie niskim przyroście zobowiązań (o 16,8 mld zł, tj. o 1,4%; skorygowany około 10,2 mld zł, tj. o 0,8%), przy czym decydujący wpływ na ich zwiększenie wywarł przyrost depozytów gospodarstw domowych, a w mniejszym stopniu depozytów sektora budżetowego. Jednocześnie odnotowano dalszy wzrost kapitałów (o 4,3 mld zł; 2,9%).

Ograniczony przyrost depozytów sektora niefinansowego

Wartość depozytów sektora niefinansowego zwiększyła się w I kwartale 2013 r. o 10,6 mld zł, tj. o 1,4% (rok/rok o 6,9%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego o około 7,5 mld zł, tj. 1,0% (rok/rok o 6,8%). Odnotowany wzrost wynikał ze zwiększenia poziomu depozytów gospodarstw domowych (o 17,3 mld zł, 3,4%), podczas gdy stan depozytów przedsiębiorstw uległ charakterystycznemu dla pierwszych miesięcy roku obniżeniu (-7,5 mld zł, -3,9%).

Uwagę zwraca, że ponad połowa odnotowanego przyrostu depozytów sektora niefinansowego została zrealizowana przez sektor banków spółdzielczych. Na poziomie poszczególnych banków odnotowano też pewne zmniejszenie stanu depozytów w niektórych bankach, które we wcześniejszych okresach należały do podmiotów w sposób najbardziej aktywny pozyskujących depozyty.

W nadchodzących okresach istotnym wyzwaniem dla banków będzie środowisko rekordowo niskich stóp procentowych oraz silne osłabienie tempa wzrostu gospodarczego. W szczególności silne złagodzenie polityki pieniężnej doprowadziło do znacznego spadku oprocentowania depozytów, co powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat, jak też może zmniejszać skłonność do oszczędzania oraz prowadzić do poszukiwania alternatywnych form inwestycji. Presję na bazę depozytową wywiera też silne osłabienie gospodarki, które w niekorzystny sposób wpływa na możliwości tworzenia oszczędności przez część gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, choć z drugiej strony ten sam czynnik może skłaniać je do zwiększenia poziomu oszczędności w bankach w celu stworzenia bufora na wypadek pogorszenia sytuacji finansowej.

Stan depozytów i kredytów sektora finansowego pozostaje relatywnie stabilny

W I kwartale 2013 r. odnotowano nieznaczne zmniejszenie stanu depozytów i kredytów sektora finansowego (-2,6 mld zł, -1,0%; skorygowany -5,6 mld zł, -2,2%). Poziom tych środków pozostaje jednak relatywnie stabilny na przestrzeni ostatnich kwartałów.

Okresowy wzrost depozytów sektora budżetowego

W I kwartale 2013 r. odnotowano istotny przyrost depozytów sektora budżetowego (6,7 mld zł, 11,1%), co jest jednak charakterystycznym zjawiskiem dla pierwszych miesięcy roku.

Pozostałe zobowiązania bez większych zmian

Stan pozostałych zobowiązań sektora bankowego nie uległ w I kwartale 2013 r. większym zmianom (nieznaczne zmniejszenie stanu pożyczek podporządkowanych, nieznaczny wzrost stanu emisji własnych i innych zobowiązań).

Wzrost kapitałów

W I kwartale 2013 r. odnotowano istotny wzrost kapitałów sektora bankowego (o 4,3 mld zł; 2,9%), co wynikało z akumulacji zysków roku bieżącego, jak też zdarzenia o charakterze jednorazowym (rozliczenia transakcji połączenia dwóch dużych banków).

Stabilny poziom finansowania zagranicznego

W I kwartale 2013 r. nie odnotowano większych zmian w poziomie finansowania zagranicznego. W ujęciu nominalnym stan środków nierezydentów nieznacznie wzrósł (1,3 mld zł, 0,6%), co jednak wynikało z osłabienia złotego względem walut głównych. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut odnotowano nieznaczne zmniejszenie stanu tych środków (-2,3 mld zł, -1,0%).

W kierunku zmniejszenia stanu zobowiązań wobec nierezydentów oddziałują, wskazywane już we wcześniejszych raportach, zmiany strategii działania niektórych banków polegające na zmniejszeniu stopnia uzależnienia od środków pochodzących z macierzystych grup finansowych oraz wycofaniu się ze sprzedaży walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. W konsekwencji, następuje spadek zapotrzebowania tych banków na środki zagraniczne. W kolejnych okresach można oczekiwać kontynuacji tego procesu. Mając to na uwadze nie można utożsamiać zmniejszenia stanu środków nierezydentów z procesem wycofywania kapitałów z Polski, gdyż takie zjawisko nie występuje, a obserwowane zmiany mają inne podłoże.

Ponad połowa zobowiązań wobec nierezydenta pochodzi od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej. W I kwartale 2013 r. odnotowano wzrost stanu tych środków (bez uwzględnienia oddziałów instytucji kredytowych ich stan wzrósł z 111,0 mld zł na koniec 2012 r. do 115,6 mld zł na koniec marca 2013 r., tj. o 4,5 mld zł), co wynikało głównie z osłabienia złotego, jak też napływu krótkoterminowego kapitału do jednego z banków będących jednym z najaktywniejszych uczestników rynku finansowego.

6. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU

Zmniejszenie stanu aktywów i pasywów walutowych

Tabela 13. Struktura walutowa bilansu

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2013	
	03/2012	12/2012	03/2013	mld zł	%
Aktywa					
- złotowe	977,8	1 019,5	1 044,3	24,9	2,4%
- walutowe	324,9	333,5	329,7	-3,8	-1,1%
Pasywa					
- złotowe	1 050,4	1 082,9	1 112,0	29,2	2,7%
- walutowe	252,3	270,1	262,0	-8,1	-3,0%
Niedopasowanie walutowe					
- w mld zł	-72,6	-63,4	-67,7		
- % sumy bilansowej	-5,6%	-4,7%	-4,9%		

Pomimo obserwowanego w I kwartale 2013 r. osłabienia złotego odnotowano ograniczone zmniejszenie stanu aktywów i pasywów walutowych oraz obniżenie ich udziału w sumie bilansowej (do 24,0% i 19,1%). Zjawiska te w znacznym stopniu wynikały ze zmiany struktury walutowej lokat instytucji sektora rządowego (z walut na złote) oraz zmian zachodzących w bankach, które dokonały fuzji na przełomie 2012 i 2013 r. Większe zmniejszenie pasywów walutowych niż aktywów przełożyło się na niewielki wzrost ujemnej luki walutowej (do -67,7 mld zł) i jej udziału w sumie bilansowej (do -4,9%).

Finansowanie długoterminowe bez większych zmian

Tabela 14. Struktura terminowa bilansu[8]

	Wartość nominalna (mld zł)			Zmiana w 2013	
	03/2012	12/2012	03/2013	mld zł	%
Aktywa	1 334,7	1 382,8	1 404,1	21,3	1,5%
do roku	414,6	397,4	434,9	37,5	9,4%
1-2 lata	106,3	108,9	115,2	6,3	5,7%
2-5 lat	219,8	221,9	234,6	12,7	5,7%
powyżej 5 lat	434,5	448,6	446,2	-2,4	-0,5%
bez terminu	159,5	206,0	173,3	-32,7	-15,9%
Pasywa	1 297,6	1 346,4	1 366,9	20,5	1,5%
do roku	969,6	981,4	998,8	17,5	1,8%
1-2 lata	43,6	55,1	52,1	-3,0	-5,4%
2-5 lat	55,1	57,6	64,0	6,4	11,0%
powyżej 5 lat	65,4	80,5	76,6	-3,9	-4,8%
bez terminu	164,0	171,9	175,4	3,5	2,0%

W I kwartale 2013 r. nie odnotowano istotnych zmian w strukturze terminów płatności bilansu sektora bankowego. W szczególności poziom finansowania długoterminowego pozostał stabilny (zobowiązania

[8] Uwaga: System sprawozdawczy FINREP w zakresie struktury terminów płatności opiera się na danych w wartościach nominalnych oraz zawiera pozycję „bez określonego terminu", co powoduje występowanie pewnych zniekształceń i niezgodności (m.in. pomiędzy sumą aktywów i pasywów). Ograniczenia te nie wpływają jednak na istotę prezentowanych zjawisk i wysnuwanych wniosków.

wymagalne powyżej 1 roku zmniejszyły się z 193,2 mld zł na koniec 2012 r. do 192,7 mld zł na koniec marca 2013 r., a ich udział w sumie bilansowej obniżył się z 14,3% do 14,1%).

Duże dysproporcje pod względem terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów wskazują na oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach, co powoduje wzrost ryzyka płynności. Dlatego konieczne jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

7. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO

Jakość portfela kredytowego pozostaje stabilna, ale w niektórych obszarach odnotowano jej pogorszenie

Pomimo silnego osłabienia tempa wzrostu gospodarki, jakość portfela kredytowego w I kwartale 2013 r. była względnie stabilna, choć w niektórych obszarach doszło do jej pogorszenia. W konsekwencji odnotowano przyrost stanu kredytów zagrożonych (z 72,0 mld zł na koniec 2012 r. do 73,4 mld zł na koniec marca 2013 r.), ale ich udział w portfelu nie uległ zmianie (7,7%).
Głównymi obszarami osłabienia były kredyty dla sektora przedsiębiorstw, kredyty mieszkaniowe oraz kredyty dla drobnych przedsiębiorców.

Tabela 15. Jakość portfela kredytowego

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2013		Udział (%)		
	03/2012	12/2012	03/2013	mld zł	%	03/2012	12/2012	03/2013
Kredyty zagrożone	67,3	72,0	73,3	1,2	1,7%	7,4%	7,7%	7,7%
Sektor finansowy	0,1	0,1	0,1	0,0	-1,5%	0,5%	0,3%	0,3%
Sektor niefinansowy	66,8	71,6	72,8	1,2	1,7%	8,4%	8,8%	8,9%
Sektor budżetowy	0,3	0,4	0,4	0,0	5,5%	0,4%	0,4%	0,4%
Gospodarstwa domowe	39,0	39,5	40,2	0,6	1,6%	7,5%	7,4%	7,5%
Konsumpcyjne	23,3	21,3	21,1	-0,2	-0,8%	18,3%	17,2%	17,3%
Mieszkaniowe	7,8	9,0	9,5	0,4	4,8%	2,5%	2,8%	2,9%
Pozostałe	7,9	9,2	9,6	0,4	3,9%	9,4%	10,5%	10,7%
Przedsiębiorstwa	27,7	31,9	32,5	0,6	1,8%	10,4%	11,7%	11,9%
MSP	19,5	21,5	21,7	0,2	0,9%	12,2%	13,1%	13,2%
Duże przedsiębiorstwa	8,2	10,4	10,8	0,4	3,8%	7,7%	9,7%	9,8%
Kredyty opóźnione w spłacie								
Konsumpcyjne								
do 30 dni	8,2	9,4	7,4	-2,0	-21,6%	6,3%	7,5%	5,9%
> 30 dni	25,7	23,7	23,6	-0,1	-0,6%	19,8%	18,9%	19,0%
Mieszkaniowe								
do 30 dni	11,1	13,3	10,4	-2,9	-21,8%	3,6%	4,1%	3,2%
> 30 dni	9,3	10,7	11,1	0,4	3,5%	3,0%	3,3%	3,4%

Pogorszenie jakości kredytów mieszkaniowych

Jakość kredytów mieszkaniowych uległa dalszemu pogorszeniu. Stan kredytów zagrożonych zwiększył się o 0,4 mld zł, tj. o 4,8% (rok/rok o 1,6 mld zł; 21,0%), a ich udział w portfelu wzrósł do 2,9% (z 2,8%). Pogorszeniu uległa również spłacalność tych kredytów, co przejawiło się w zwiększeniu stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni o 0,4 mld zł, tj. o 3,5% (rok/rok o 1,8 mld zł; 19,9%) oraz ich udziału w portfelu do 3,4% (z 3,3%).

O ile jakość kredytów mieszkaniowych (mierzona udziałem kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie) pozostaje wysoka na tle innych rodzajów kredytów to, jak już wskazywano we wcześniejszych raportach, trzeba mieć na uwadze, m.in.:

- dominującą rolę kredytów mieszkaniowych w bilansie sektora bankowego (na koniec marca 2013 r. stanowiły one 41,4% kredytów dla sektora niefinansowego oraz 23,4% sumy bilansowej sektora bankowego, przy czym w niektórych bankach koncentracja produktowa była znacznie wyższa);
- krótką historię większości kredytów (kredyty z lat 2007-2013 stanowią ponad 80% ogólnej wartości kredytów mieszkaniowych);
- wysokie LTV znacznej części portfela kredytowego (ponad 500 tys. kredytów o LTV > 80%, w tym około 250 tys. kredytów o LTV > 100%), co wzbudza obawy m.in. o sytuację finansową banków w przypadku pogorszenia spłacalności tych kredytów (kwestia niskiej skali odzysku) oraz o sytuację finansową gospodarstw domowych, które zostałyby objęte procesami windykacyjnymi (część z nich pomimo sprzedaży nieruchomości pozostałaby z bardzo wysokimi zobowiązaniami do spłaty).
- wysoki udział kredytów walutowych generujących cały szereg różnych rodzajów ryzyka po stronie klientów, banków i gospodarki, w szczególności związanych z brakiem zabezpieczenia gospodarstw domowych przed ryzykiem walutowym (z punktu widzenia kredytobiorcy, największe ryzyko polega na wystąpieniu niekorzystnych zmian kursów walut w sytuacji, w której zmuszony byłby do przedterminowego zakończenia umowy kredytowej, co mogłoby prowadzić do bardzo wysokich strat finansowych);
- ograniczoną płynność na rynku nieruchomości, co wzbudza obawy o skuteczność realizacji zabezpieczeń przez banki (lub inne podmioty) oraz wpływu tego procesu na sytuację na rynku nieruchomości (na koniec 2012 r. w portfelach banków było blisko 40 tys. kredytów mieszkaniowych opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni oraz kilkanaście tysięcy innych kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni, które były zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej);
- ryzyko związane z kredytami udzielonymi w ramach programu „Rodzina na swoim" wynikające ze skokowego wzrostu rat spłaty po 8 latach dopłat, co dla gospodarstw domowych o relatywnie niskich dochodach będzie wyraźnie odczuwalne;
- wysokie wskaźniki DTI części portfela kredytowego;
- niezadowalające bazy danych o rynku nieruchomości oraz sytuacji finansowej kredytobiorców;
- brak odpowiednich źródeł finansowania akcji kredytowej.

Mając na uwadze niekorzystne zjawiska obserwowane w portfelu kredytów mieszkaniowych, jak też krajowe i międzynarodowe doświadczenia ostatnich lat, UKNF/KNF kontynuowały działania zmierzające do korekty modelu rozwoju akcji kredytowej w tym obszarze (m.in. nowelizacja Rekomendacji S, inicjatywy na rzecz rozwoju długoterminowych bankowych instrumentów dłużnych). Działania te przyczynią się do istotnego zwiększenia bezpieczeństwa i stabilności finansowej banków oraz ich klientów (tym samym bezpieczeństwa depozytów zgromadzonych w bankach), a pośrednio do długookresowego rozwoju rynku nieruchomości.
W tym kontekście, za właściwe należy uznać dokonane w ostatnich okresach zmiany w polityce kredytowej części banków, jak też działania zmierzające do zwiększenia stabilności ich źródeł finansowania.

Stabilizacja jakości kredytów konsumpcyjnych

W I kwartale 2013 r. jakość kredytów konsumpcyjnych nie uległa większym zmianom. Stan kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni nieznacznie się obniżył (odpowiednio o 0,2 mld zł i 0,1 mld zł), ale ich udział w portfelu marginalnie wzrósł (do odpowiednio 17,3% i 19,0%).

Głównym zagrożeniem dla jakości kredytów konsumpcyjnych w kolejnych okresach jest silne osłabienie tempa wzrostu gospodarki, co może prowadzić do pogorszenia sytuacji finansowej części kredytobiorców.

Pogorszenie jakości pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

Jakość pozostałych kredytów dla gospodarstw uległa pogorszeniu, przejawiającym się zwiększeniem stanu kredytów zagrożonych o 0,4 mld zł, tj. o 3,9% (rok/rok o 1,7 mld zł; 21,9%) oraz ich udział w portfelu do 10,7% (z 10,5% na koniec 2012 r.). W największym stopniu wynikało to z pogorszenia jakości kredytów operacyjnych udzielonych drobnym przedsiębiorcom, co ma związek z silnym spowolnieniem wzrostu gospodarki.

Pogorszenie jakości kredytów dla przedsiębiorstw

W I kwartale 2013 r. doszło do dalszego osłabienia jakości portfela kredytów dla sektora przedsiębiorstw, wyrażającego się przyrostem stanu kredytów zagrożonych o 0,6 mld zł, tj. o 1,8% (rok/rok o 4,8 mld zł; 17,2%) oraz zwiększeniem ich udział w portfelu do 11,9% (z 11,7% na koniec 2012 r.). Pogorszenie jakości dotyczyło zarówno sektora MSP, jak i sektora dużych przedsiębiorstw (przyrost kredytów zagrożonych o odpowiednio 0,2 mld zł i 0,4 mld zł oraz wzrost udziału kredytów zagrożonych z odpowiednio 13,1% do 13,2% oraz z 9,7% do 9,8%).
Główną przyczyną pogorszenia jakości kredytów było silne osłabienie gospodarki, które przełożyło się na pogorszenie sytuacji finansowej części przedsiębiorstw. Wyrazem tego było istotne obniżenie wyników finansowych sektora przedsiębiorstw (zysk netto zmniejszył się z 23,6 mld zł w I kwartale 2012 r. do 17,5 mld zł w I kwartale 2013 r., tj. o 25,2%) oraz pogorszenie podstawowych relacji ekonomiczno-finansowych (w tym wskaźników płynności)[9].

Z punktu widzenia jakości portfela kredytowego w przyszłych okresach kluczowe znaczenie będzie miał rozwój sytuacji makroekonomicznej. Należy się liczyć z tym, że utrzymujące się silne osłabienie aktywności gospodarczej, będzie miało niekorzystny wpływ na sytuacje finansową części kredytobiorców, co będzie wywierało negatywną presję na jakość portfela kredytowego i wyniki banków. Z drugiej strony, silne złagodzenie polityki pieniężnej przez RPP w znaczący sposób ogranicza koszty obsługi kredytów (zwłaszcza mieszkaniowych i przedsiębiorstw) i działa stabilizująco lub prowadzi do poprawy sytuacji finansowej części kredytobiorców.

[9] Zob. „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w I kwartale 2013 roku.", GUS.

SPIS TABEL

Tabela 1. Adekwatność kapitałowa 9
Tabela 2. Współczynnik wypłacalności i współczynnik Tier 1 10
Tabela 3. Wybrane miary płynności 11
Tabela 4. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego 12
Tabela 5. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2013 12
Tabela 6. Saldo odpisów i rezerw 14
Tabela 7. Wybrane miary efektywności działania 14
Tabela 8. Portfel kredytowy 16
Tabela 9. Kredyty dla gospodarstw domowych 17
Tabela 10. Kredyty dla przedsiębiorstw 20
Tabela 11. Wybrane aktywa płynne 21
Tabela 12. Źródła finansowania 22
Tabela 13. Struktura walutowa bilansu 25
Tabela 14. Struktura terminowa bilansu 25
Tabela 15. Jakość portfela kredytowego 27

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl